

פרשת בהעלותך התשפ"ב

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

1. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ט פסוק א - ח

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר: (ב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ: (ג) בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר-יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרֵבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמַעַדוֹ כְּכֹל-חֻקֹּתָיו וְכָל-מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ: (ד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח: (ה) וַיַּעֲשׂוּ אֶת-הַפֶּסַח בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים בְּמִדְבַר סִינַי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם וְלֹא-יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן בַּיּוֹם הַהוּא: (ז) וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הִהִמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת-קֶרְבָּנוֹ ה' בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ח) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאַשְׁמְעָה מֵה-יְצִיגָה ה' לָכֶם: פ

2. ספורנו במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ט פסוק ז

אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע. מאחר שהיתה טומאתנו לדבר מצוה למה תהיה גוררת עבירה:

3. חזקוני במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ט פסוק ז

למה נגרע למה אין אנו רשאים לאכול קדשים בטומאה הרי אשתקד אכלנו הפסח במצרים אפילו בטומאה והטעם שעדיין לא הוזהרו.

4. כלי יקר במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ט פסוק ז

למה נגרע לבלתי הקריב וגו'. יש מקשים וכי נעלם מהם שטמא אסור באכילת קדשים, וזה קשה לפי גירסת התלמוד (פסחים סו ב) שלמד מן איש איש שיחיד נדחה לפסח שני ולא ציבור אבל למאי דמסיק בילקוט (רמז תשיט) בשם הספרי (ועיין פסחים עז. וירושלמי פסחים פרק ז הלכה ד) שמן יתור של במועדו אנו למידין שפסח ציבור קרב בטומאה לא קשה מידי, כי אחר ששמעו לשון במועדו אמרו למה נגרע מן הציבור ובאה התשובה איש איש וגו' דוקא איש נדחה ולא ציבור. והבינו האנשים מדקאמר משה אל בני ישראל לעשות הפסח במועדו אפילו בטומאה ולא להם בפרטות שמע מינה שהוציא אותם מן הכלל דאם לא כן למאי נפקא מינה אמר לבני ישראל לעשות הפסח והלא כבר הם מצווין ועומדים אלא שבא למעט הטמאים היחידים על כן אמרו למה נגרע:

5. רש"ר הירש במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ט פסוק ז

למה נגרע וגו' קרבן ה' במעדו: ... והוא קרב בתוך בני ישראל: הוא קרבן ציבור, והם חלק מהציבור. וכבר ראינו ^(פסוק 1), שאלו הם שני השיקולים שיש בהם כדי להתיר להם להביא את הפסח.

6. העמק דבר במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ט פסוק ז

בתוך בני ישראל. לתנא קמא במשנה דתמורה פרק ב' דתלוי בקרבן צבור שקרב בטומאה מתפרש כמשמעו, שטענו עוד טענה בשביל שקרב בצבור, ... אבל באמת לא מצינו שקרבן דוחה טומאה אלא הקרבה ולא אכילה, ופסח מצותו העיקרי באכילה, ואם כן אין ראייה מכל קרבן צבור, משום הכי דקדקו בתוך בני ישראל, ויהיו מנוים עם טהורים ויהיה נאכל מהם, והכי תניא בספרי שאמרו שיהיה הבשר נאכל לטהורים

7. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק י פסוק יא - לד

(יא) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיית בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֵשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נַעֲלָה הָעֲנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: (יב) וַיִּסְעוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִסְעֵיהֶם מִמִּדְבַר סִינַי וַיִּשְׁכְּנוּ הָעֲנָן בְּמִדְבַר פָּאָרוֹ: ... (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹכֵב בְּוַרְעוֹאֵל הַמְדִינֵנִי חֲתָן מִשָּׁה נֹסְעִים| אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֹתוֹ אֲתָן לָכֶם לָקַח אֶתְּנוּ וְהַטְּבַנּוּ לָךְ כִּי-הָיָה דְבַר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:

(ל) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי אֵלֶיךָ: (לא) וַיֹּאמֶר אֶל-נָא תַעֲזֹב אֶתְנוּ כִּי עַל-כֵּן יִדְעַת חַתְּנֹתְךָ בַּמִּדְבָּר וְהִנֵּיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם: (לב) וְהִנֵּה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהִנֵּה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהַטְּבִיבוּ לָךְ: (לג) וַיִּסְעוּ מִהָר ה' דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאֶרְוֹן בְּרִית־ה' נִסַּע לִפְנֵיהֶם דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה: (לד) וַעֲנֹ ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעֵם מִן-הַמִּתְנַהֵּה: ס

8. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק א - כט

(א) וַיְהִי הַעֵם כְּמִתְאַנְּנִים רַע בְּאֲזְנֵי ה' וַיִּשְׁמַע ה' וַיִּסַּח אִפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל בְּקִצָּה הַמִּתְנַהֵּה: (ב) וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-ה' וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ: (ג) וַיִּקְרָא שְׁם-הַמְּקוֹם הַהוּא תִבְעָרָה כִּי-בָעָרָה בָּם אֵשׁ ה': (ד) וְהָאִסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּוּ תַאֲוָה וַיִּשְׁכּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂר: (ה) זָכְרָנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם: (ו) וַעֲתָה נִכְשָׁנוּ וַיִּבְשָׂה אֵין כֹּל בְּלִתי אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ: (ז) וְהַמָּן כְּזֶרַע-גֶּד הוּא וְעֵינֵנו כְּעֵין הַבְּדֹלַח: (ח) שְׁטוֹ הָעָם וְלִקְטוּ וּטְחֲנוּ בְרוֹטִים אִו דָּכּוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּבְשְׁלוּ בַּפְּרוֹר וַעֲשׂוּ אִתּוֹ עֲגוֹת וְהִנֵּה טַעְמֹו כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן: (ט) וַיִּבְרַחַת הַטַּל עַל-הַמִּתְנַהֵּה לְיִלְהַ יְרַד הַמָּן עֲלָיו: (י) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בְּכֹה לְמַשְׁפַּחַתִּי אִישׁ לִפְתַּח אָהֱלוֹ וַיִּסְרַאֲף ה' מְאֹד וַיְבַעֲיָנִי מֹשֶׁה רַע: (יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-ה' לָמָּה הִרְעִיתָ לְעַבְדְּךָ וְלָמָּה לֹא-מָצַתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם אֶת-מִשְׁאַא כְּלֵה-הָעָם הַזֶּה עָלַי: (יב) הָאֲנֹכִי הִרִיתִי אֶת כָּל-הָעָם הַזֶּה אִם-אֲנֹכִי יִלְחָתִיהוּ כִּי-תֹאמַר אֵלַי שְׂאָהוּ בַחֲיֹקֶךָ כֹּאֲשֶׁר יִשְׂאָ הָאָמֶן אֶת-הַיִּנּוֹק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעַת לְאַבְרָהָם: (יג) מֵאֵין לִי בְשָׂר לְתַת לְכָל-הָעָם הַזֶּה כִּי-יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בְשָׂר וְנֹאכְלָה: (יד) לֹא-אוּכַל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשֹׂאת אֶת-כָּל-הָעָם הַזֶּה כִּי כִבֵּד מִמֶּנִּי: (טו) וְאִם-כִּכְהוּ אֶת-עֲשֵׂה לִי הַרְגִי נָא הָרֶג אִם-מָצַאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל-אַרְצָה בְּרַעַתִּי: פ... (כד) וַיִּצָּא מֹשֶׁה וַיִּדְבַּר אֶל-הָעָם אֶת דְּבָרֵי ה' וַיֹּאסֹף שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּמְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבַת הָאֹהֶל: (כה) וַיִּרַד ה' בְּעָנָן וַיִּדְבַּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל-שְׁבָעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנוֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפוּ: (כו) וַיִּשְׁאַרוּ שְׁנֵי-אֲנָשִׁים | בַּמִּחְנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִידָד וַתִּנַּח עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה בַכְּתָבִים וְלֹא יִצְאוּ הָאֹהֶלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמִּתְנַהֵּה: (כז) וַיִּרַחַ הַנֹּעַר וַיִּגַּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִים בַּמִּתְנַהֵּה: (כח) וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחַרְיוֹ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלֵאָם: (כט) וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמִּקְנָא אֶתָּה לִי וְיָמִי יִתֵּן כָּל-עַם ה' נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן ה' אֶת-רוּחֹו עֲלֵיהֶם:

9. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יב

(א) וַתִּדְבַּר מֶרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהָ עַל-אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי-אִשָּׁה כַּשִּׁית לָקַח: (ב) וַיֹּאמְרוּ תִרַק אֹד-בְּמִשְׁהָ דְבַר ה' הֲלֹא גַם-בָּנֵנו דְבַר וַיִּשְׁמַע ה': (ג) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עִנָּיו מְאֹד מִכָּל הָאֲדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה: ס (ד) וַיֹּאמֶר ה' פְּתָאָם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מֶרְיָם צְאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ שְׁלֹשְׁתָּם: (ה) וַיִּרַד ה' בְּעָמוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פְּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמֶרְיָם וַיִּצְאוּ שְׁנֵיהֶם: (ו) וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא דְבָרֵי אִם-יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם ה' בְּמִרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדַּע בַּחֲלוֹם אֲדַבְּרֶ-בוּ: (ז) לֹא-כֵן עֲבַדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נְאֻמָּן הוּא: (ח) כָּה אֶל-פֶּה אֲדַבְּרֶ-בוּ וּמִרְאָה וְלֹא בַחֲזִית וְתִמְנַת ה' נְבִיט וּמְדוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבַּר בְּעַבְדֵי בְּמִשְׁהָ: (ט) וַיִּסְרַאֲף ה' בָּם וַיִּלְךָ: (י) וְהָעָנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִגָּה מֶרְיָם מִצְרַעַת כַּשִּׁילָג וַיִּפֹּן אֶהֱרֹן אֶל-מֶרְיָם וְהִגָּה מִצְרַעַת: (יא) וַיֹּאמֶר אֶהֱרֹן אֶל-מֹשֶׁה כִּי אֲדֹנָי אֶל-נָא תִשָּׂא עֲלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נֹאכְלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ: (יב) אֶל-נָא תְהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֹם אִמּוֹ וַיִּאָכַל חֲצִי בְשָׂרוֹ: (יג) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-ה' לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: מִפְטִיר (יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאַבְיָה יָרַק יָרַק בְּפִנְיָה הֲלֹא תִכְלֵם שְׁבָעַת יָמִים תִּסְגָּר שְׁבָעַת יָמִים מִחוּץ לַמִּחְנֶה וְאַחַר תִּאָּסֵף: (טו) וַתִּסְגַּר מֶרְיָם מִחוּץ לַמִּחְנֶה שְׁבָעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נִסַּע עַד-הָאִסְפָּסָף מֶרְיָם: (טז) וְאַחַר נִסְעוּ הָעָם מִחֲצָרוֹת וַיִּחַנוּ בַּמִּדְבָּר פָּאָרוֹן: פ

10. שמות (פרשת בשלח) פרק טז פסוק לה

(לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת-הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד-בָּאָם אֶל-אַרְצָן נוֹשְׁבַת אֶת-הַמָּן אָכְלוּ עַד- בָּאָם אֶל-קִצָּה אַרְצָן כְּנָעוֹ:

11. מדרש אגדה (בובר) במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק ה

[ה] זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם. וכי חנם היו אוכלים והלא תבן לא ניתן להם חנם, ודגים היו אוכלים חנם, אלא מה הוא חנם מן העריות: את הקשאים. והלא היה מתהפך המן לכל המינים, ולמה לא נהפך באלו המינים, מפני שכל אלו המינים קשים הם לאשה מינקת, לכך לא היו טעמין כמו טעם אלו המינים: ד"א זכרנו את הדגה וגו'. ר' ישמעאל ור' עקיבא חד אמר דגים, וחד אמר עריות, פירוש שאסרו להם עריות במדבר, ודגה לשון תשמיש, כמו וידגו לרוב (בראשית מח טז): אשר נאכל. לישנא מעליא נקט, כמה דאת אמר אכלה ומחתה פיה (משלי ל כ), וראייה לדבר וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו (פסוק י), על עסקי משפחות:

12. מדרש הגדול במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק ה

וחכמים אומרים אף המן היה משתנה להן לכל מין, אלא שלא היו רואין בעיניהן אלא המן בלבד, שנאמר אין כל בלתי אל המן עינינו. אין לנו אלא המן בשחר והמן בערב.

13. רש"י במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא

פסוק א - כמתאננים - אין מתאוננים אלא לשון עלילה — מבקשים עלילה היאך לפרש מאחרי המקום, וכן הוא אומר בשמשון (שופטים י"ד), "כי תאנה הוא מבקש" (ספרי): רע באזני ה' — תאנה שהיא רעה באזני ה', שמתפונים שתבא באזניו ויקניט, אמרו: אזי לנו, כמה לבטנו בדרך הזה, שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך: ויחר אפו - אני הייתי מתפונן לטובתכם — שתפנסו לארץ מיד: בקצה המחנה - במקצין שבהם לשפלות, אלו ערב רב, רבי שמעון בן מנסיא אומר, בקצינים שבהם ובגדולים (עי' ספרי):

פסוק ה - את הקשאים - אמר ר' שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו, מפני שהן קשים למניקות, אומרים לאשה אל תאכלי שום ובצל מפני התינוק. משל למלך וכו', כדאיתא בספרי:

14. בכור שור במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק א

(א) [ויהי העם] כמתאוננים. כאוננים על מת, היו קצרי רוח ומתאבלים על שהיה רוצה הקדוש ברוך הוא להכניסם לארץ ויבאו למלחמה, כי היו יריאים ומקטני אמנה. בקצה המחנה. והיו יריאים שמא תתפשט על כל המחנה.

15. רמב"ן במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק א

(א) ויהי העם כמתאוננים - אמר ר"א מגזרת און, וכן מחשבות אונך (ירמיה ד יד), שדברו דברי און. ואיננו נכון, כי למה יכסה הכתוב על חטאם ולא יגידנו כאשר עשה בכל המקומות. והנכון בעיני, כי כאשר נתרחקו מהר סיני שהיה קרוב לישוב ובאו בתוך המדבר הגדול והנורא במסע הראשון היו מצטערים בעצמם לאמר מה נעשה, ואיך נחיה במדבר הזה, ומה נאכל ומה נשתה, ואיך נסבול העמל והענוי ומתי נצא ממנו, מלשון מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו (איכה ג לט), שהוא לשון כואב ומצטער על עצמו, וכן בן אוני (בראשית לה יח) בן צערי, ואנו הדייגים ואבלו (ישעיה יט ח). וכאשר אמר הכתוב כי היו כואבים ומצטערים כבר הזכיר וספר החטא: ואמר "כמתאוננים", כי היו מדברים במר נפשם כאשר יעשו הכואבים. והיה רע בעיני ה', שהיה להם ללכת אחריו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל טובה אשר נתן להם, והם היו כאנוסים ומוכרחין מתאוננים ומתרעמים על ענינם. ולכך אמר בשנייה (פסוק ד) וישבו ויבכו גם בני ישראל, כי היה חטאם הראשון להתרעם על חסרון הנאותיהם במדבר, וישבו עוד לעשות כענין ההוא, ולא לקחו מוסר על אש השם שבערה בהם:

16. ר' חיים פלטיאל במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק א

(א) כמתאוננים. מתלוננים על שהיה הק' רוצה להכניסם לארץ כי קטני (אמני) [אמנה] היו ודואגים את המלחמות גם מפני טורח הדרך כאשר עשו באמ'.

בקצה המחנה. פרש"י בקצינים שבהם ובטובי, פי' הגרועים והחלשים בדין היה להם לשאול כדי להבריא עצמן.

17. פענה רזא על במדבר פרק יא פסוק א

כמתאוננים פי' כאוננים, לשון אנינות שהתאבלו על שהקב"ה רצה להכניסם לארץ מהרה כפירש"י לעיל בסמוך, ודאגו ממלחמות כי קטני אמנה וקצרי רוח היו: ותאכל בקצה המחנה, פי' ר' שמעון בן מנסיא אומר בקצינים וגדולים שבהם והן הסנהדרין, ולכך אמר דוד ותבער אש בעדתו ועדה זו סנהדרין:

18. דעת זקנים מבעלי התוספות במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק א

ויהי העם כמתאוננים. כאוננים על המת ומתאבלים על מה שהיה הקדוש ברוך הוא רוצה להכניסן לארץ כי היו קטני אמנה ודואגין מן המלחמה:

19. ספורנו במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק א

כמתאוננים. על טורח הדרך לא מתאוננים בלבם באמת כי לא היתה אצלם שום סבה ראויה לזה שיתאוננו אבל היו מתאוננים בדבריהם לנסות:

20. בית יוסף להבה במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק א הרב יוסף בן צבי 1792-1846

והנה המן אשר הוא מאכל עליון ודאי אינו מוליד תאוה לאדם, אבל בשר וגם כל הדברים אשר אמרו הם מולידים תאוה. והנה מה שאדם אוכל בתאוה יש לו הנאה יותר ממה שאוכל בלא תאוה. והנה האספסוף המה ערב רב היו מרגישים תחילה שהמן לא מוליד תאוה. וזש"א (פסוק ד) התאו תאוה, שהיו מתאווים שיהיה להם תאוה, והיו יראים שנפסקה תאוותם מהם, ואז וישבו ויבכו גם בני ישראל, ויאמרו מי יאכילנו בשר שזה מוליד תאוה. וגם אפילו דברים רעים אשר אכלנו ג"כ בתאוה אכלנום. והנה אם האדם מתאוה על דבר, ואם נתמלאה תאוותו יש לו משיבת נפש בכל פעם, אבל אם אין לו תאוה אין לו להשיב נפש, על כן ועתה נפשינו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו, שאמרו שאין להם אלא ראיית עינים במן, אבל בנפשם אין להם כלום. אבל הכתוב מספר מעלת המן שהיה כל הטעמים ומה להם להתאוות, ולא שייך תאוה אלא בדבר שאין לו עתה לפניו ומתאוה אליו.

והנה מאחר שנכנסו בתאוה היו מגרים יצרם בנפשם, על כן חשבו אח"כ מחשבה גרועה ממנו האיך לפרוש מאחרי המקום, ושפיר כתב רש"י שהמתאווים היו בג' ימים שנסעו מהר ה', אלא שאם לא יצאה מחשבתם אל הפועל לא היו נענשים על מחשבת התאוה, וכיון שהיו באים לידי עבירה אז יצאה מחשבתם אל הפועל, ועל כן נכתב שלא כסדר.